

20. OLIMPIĀDE EKONOMIKĀ

3. posms

2019. gada 5. marts

Tests (20 punkti)

1. –c; 2. – d; 3. – a; 4.- d; 5.- d; 6.- a; 7.- a; 8.- b; 9.-b; 10.- c; 11.-d;
12.- a; 13.- c; 14. – c; 15.- d; 16.- a; 17.- b; 18.- a; 19.- a; 20.- b.

1. uzdevums (10 punkti).

a) (2 p.) Dēļ: labākiem dabas = klimatiskajiem apstākļiem; dēļ lētā vergu darba, dēļ mazākām kopējām izmaksām.

b) (1 p.) Dēļ lielākas pieredzes kokvilnas audzēšanā un rezultātā lielāka saražotā produkta uz katru platības vienību, dēļ mazāka, nepieciešamā ieguldījuma kokvilnas mērvienības ražošanā; dēļ tā, ka specializējušies kokvilnas audzēšanā un apliecinājums tam - izdevīgā tirdzniecība ar Ziemeļu štatiem.

c) (2 p.)

1 p. - horizontālā ass garāka par vertikālo – kokvilnu audzēja vairāk.

1p. - uzzīmēta ražošanas iespēju robeža (RIR) un punkts uz RIR.

d) (3 p.) **Atbildes varētu būt dažādas:**

2 p. – par izmaiņām: palielinās pārtikas ražošana; kokvilnas - varētu samazināties; varētu ražošanā iesaistīt vēl neapgūtās teritorijas; varētu samazināties darba resursi, jo, laikam, visi nekaroja “no darba brīvajā laikā” un šo to kara laikā arī izpostīja; kopš kara vidus (1963.g.) Dienvidi zaudē lielu daļu sava kapitāla – vergu došanās uz Ziemeļiem

1 p. Ja punkts B pārvietojas uz augšu (ražo vairāk pārtikas, mazāk kokvilnas).

Ja ražošanas iespēju robeža novirzās pa kreisi un punkts B uz augšu no sākotnējā un pa kreisi no esošās un nobīdītās RIR.

Varētu arī pamatot, ka kara laikā mobilizē resursus, kurus pirms kara ražošanā neiesaistīja, piemēram, Ziemeļu gūstekņus.

e) (2 p.)

1 p. - kokvilnai: atkarīgs no pamatojuma, bet varētu palielināties, jo samazinājās gan izlaide, gan ieguldījumi, plus postījumi.

Varētu samazināties, ja akcentē brīva darba priekšrocības, salīdzinot ar vergu darbu.

1 p. – pārtikai: palielinājās, bija jāatsakās no lielāka kokvilnas daudzuma vai jāatskās no kokvilnas platībām, kurās vajadzēja audzēt pārtiku, bija jāatņem darbs no kokvilnas audzēšanas un jāpārorientē pārtikas pārstrādei.

2. uzdevums (10 punkti)

- a) **(2 p.)** pārtikas piedāvājums:
eksportētājvalstīs: palielinājās
importētājvalstīs: samazinājās
- b) **(2 p.)** pārtikas cena:
eksportētājvalstīs: samazinājās
importētājvalstīs: paaugstinājās
- c) **(2 p.)** ražotās pārtikas daudzums:
eksportētājvalstīs: samazinājās
importētājvalstīs: palielinājās

2.2. (2 p.) pārtikas patēriņš. Atkarīgs no pamatojuma.

1 p. - eksportētājvalstīs: sakarā ar eksporta ierobežojumu varētu palielināties, bet cenas samazināšanās varētu samazināt saražotās un līdz ar to – patērētās produkcijas daudzumu.

1 p. - importētājvalstīs: sakarā ar importa mazināšanos – varētu samazināties, bet tad augstāka cena varētu stimulēt ražošanu, tā varētu palielināties un līdz ar to patēriņš.

Var arī – augstāka cena un zemi ienākumi – var samazināt pārtikas patēriņu.

2.3. (2 p.)

Svarīgs ekonomisks, reāls pamatojums.

Šodienas “Trampisms” ir labs praktisks piemērs, kas sāk pārmākt ekonomistu teorijas.

Ekonomikas teorija saka, ka panākot brīvu tirdzniecību. Tomēr prakse (Dohas raunda sarunas), liecina, ka ”brīva tirdzniecība” iet roku rokā ar negodīgu tirdzniecību. Ar rūpniecības precēm un tehnoloģijām attīstības valstīm tiek atņemts vairāk nekā tās atgūst ar lauksaimniecības produkcijas tarifiem.

Var arī pamatot pretējo: augstākas cenas stimulēs resursu ieplūšanu lauksaimniecības un pārtikas produktu ražošanā. Mazināsies atkarība no attīstītajām valstīm.

3. uzdevums (12punkti).

- a) (1 p.) 20%
- b) (1 p.) Latvijā (vairāk par 30%)
- c) (1 p.) Tā kā nodokļu ieņēmumi pieaug proporcionāli IKP pieaugumam, tad – proporcionālā.
- d) (2 p.) Tā kā IKP ik gadu palielinās par 100 mlrd. eiro, tad mazākais dalītājs ir 2. gadā.

Var arī aprēķināt izaugsmes tempus un tad salīdzināt.

- e) (4 p.)
  - (1 p.) 3. gadā īstenoja: stimulējošo fiskālo politiku;
  - (1 p.) vajadzēja īstenot: stimulējošo fiskālo politiku.
  - (1 p.) 5.gadā īstenoja : ierobežojošo fiskālo politiku;
  - (1 p.) vajadzēja īstenot: ierobežojošo fiskālo politiku.
- f) (1 p.) $(700 - 600) \times 0,2 = 20$ mlrd. eiro
- g) (2 p.)
  - (1 p.) inflācijas plaisa,
  - (1 p.) jo faktiskais reālais IKP ir lielāks par potenciālo IKP.

4. uzdevums. (10 punkti).

- a) (A)
- b) (A)
- c) (P)
- d) (A)
- e) (A)
- f) (A)
- g) (P)
- h) (P)
- i) (A)
- j) (P)

5. uzdevums (12 punkti).

a) (2 p.)

Aktīvā: aktīvs kopā, ilgtermiņa ieguldījumi.

b) (2 p.)

Pasīvā: pašu kapitāls, pārskata gada nesadalītā peļņa.

c) (1 p.) $110,7 \times 0,631 = 69,8517$ milj. eiro

d) (1 p.) Katrs apgrozītais eiro uzņēmumam ienesa 63,1 eiro centu peļņu

e) (1 p.) $146,4 - 97,8 = 48,6$ milj. eiro

f) (2 p.) Salīdzinot aktīvu rentabilitāti: 2016. = 8,03% ($(11,6 : 144,5) \times 100$), bet 2017. = 7,37% ($(10,8 : 146,4) \times 100$), **tātad 2016. gadā.**

Var arī: neto peļņa lielāka ir 2016. un mazāki aktīvi, tātad rentabilitāte **būs augstāka 2016. gadā.**

g) (2 p.)

2016. g. peļņa uz akciju = $(11,6 : 9,785) = 1,18$ eiro.

Ienesīgums = $(1,18 : 8,51) \times 100 = 13,86\%$, **jo $13,66 < 13,86$**

2017. g. peļņa uz akciju = $(10,8 : 9,785) = 1,10$ eiro.

Ienesīgums = $(1,10 : 8,05) \times 100 = 13,66\%$

h) (1 p.) $144,5 - 81,3 = 63,2$ milj. eiro

6. uzdevums (12punkti).

a) (1 p.) Atbilde: **c** (2017 RIKP = 22,77 mlrd. eiro)

b) (2 p.) 2018. g. bezdarba līmenis bija **augstāks** ($5,6\% < 7,1$)

Pamatojums: Filipisa likne = sakarība, ka, ja augstāks bezdarbs, tad zemāks inflācijas temps.

c) (1 p.)

a) 40,8 (mlrd. eiro) – **kreditori (saistības)**

b) 24,1 (mlrd. eiro) – **pašu kapitāls**

d) (5 p.)

Grupās nosaukums	Iedzīvotāju skaits grupā
Ekonomiski aktīvie	980300
Reģistrētie bezdarbnieki/bezdarbnieki	85400
Nodarbinātie/ Strādājošie	894900
Ekonomiski neaktīvie	443100
Pavisam iedzīvotāji 15 – 74 g. vecumā	1423400

e) (2 p.)

1. Straujāks inflācijas temps

2. Straujāks ekonomikas izaugsmes temps

Var būt arī citas atbildes, piem., stimulējošā fiskāla politika u.c.

f) (1 p.) b- 700 eiro (670 eiro)

7. uzdevums (7 punkti).

- a) (1 p.) 70 eiro
- b) (2 p.) Cena: 75 eiro; Ieņēmumi: 4875 eiro
- c) (1 p.) 4550 eiro
- d) (2 p.) 65 eiro; ieņēmumi: 5525 eiro
- e) (1 p) Laika faktors: 1. jūlijā, jo var nopirkt arī citur. 30. augustā – jāņem par cenu, kāda ir.

Situācijas analīze

1. (3 p.) No piedāvājuma aspekta: mazs (gandrīz nekāds) piedāvājums, lielas būvniecības un uzturēšanas izmaksas un ilgs investīciju atmaksāšanās periods; bankas nedod “garos kredītus” – ilgtermiņa kredītus vai dod, bet par augstiem procentiem. No pieprasījuma puses: samērā neliela pirktspēja; grūtības ar pirmās iemaksas sagādi; neliels valsts atbalsts jaunajām ģimenēm un jaunajiem speciālistiem.
2. (3 p.) Jauno dzīvokļu koncentrāciju tikai Rīgā un Pierīgā līdz ar to mazu dzīvokļu piedāvājumu reģionos. Reģionu attīstības problēmas: zemu investīciju piesaisti un arī grūtības piesaistīt jaunus speciālistus, jaunas ģimenes. Depopulāciju reģionos u.c.
3. Izvērtē abus piedāvātos dzīvokļu problēmas risināšanas variantus!
  - a) (2 p) Ieguvēji: 1. variantā: **speciālisti un jaunās ģimenes**; īres dzīvokļu **īpašnieki**, jo augstākas tirgus cenas; īres dzīvokļu **attīstītāji** – lielāks pieprasījums pēc jauniem dzīvokļiem.
  2. variantā: **attīstītāji** - var īstenot projektus, kuri agrāk bija “nerentabli”. Palielinoties piedāvājumam, samazinās īres cena, tātad **īrnieki. Pašvaldības**, kuras būvēs īres namus– uzvar konkurencē par jaunajiem speciālistiem, iedzīvotājiem.
- b) (2 p.) Zaudētāji: 1. variantā: tie, kas nesaņem subsīdijas, jo tirgus cenas ir augstākas; tie īres dzīvokļu īpašnieki, kas par augsto cenu nespēj atrast īrniekus. Zaudētāji 2. variantā: tie īres dzīvokļu īpašnieki, kuri nesaņēma subsīdijas;

c) (8 punkti) Sekas:

1. variantā. Palielinās pieprasījums. Palielinās īres maksa. Palielinās īrēto dzīvokļu skaits.

2. variantā. Palielinās piedāvājums. Samazinās īres maksa. Palielinās īzīrēto dzīvokļu skaits.

4. (3 p.) Tirgus sistēma: Nakādas valsts iejaukšanās tirgū – atcelt dotācijas, subsīdijas. Sakārtot tiesiskos jautājumus: mazināt šķēršļus dzīvokļu izīrēšanai, mazināt un paātrināt formalitāšu kārtošanu; nodokļu vienkāršotu nomaksu. Tipveida īres līgumu nodrošināšanu. Cilvēkkapitāla palielināšana, lai var nopelnīt lielākas algas, tad varēs samaksāt īri vai būvēt savu.